

3

Q. D. B. V.
DIE XXVI MARTII HORA VIII
QVINQVE SELECTAE CLASSIS IN PAEDAGOGIO
REGIO DISCIPVLI VERBA INTER COMMILITONES
VLTIMA DE TEXNOMANIAE VITIO
ET SIMVL PVBLICI EXAMINIS EODEM AC SE-
QVENTI DIE AD HORAM VSQVE XII ET A II AD VI
CONTINVANDI INITIVM FACIENT.
AD QVAM SOLLEMNITATEM
SCHOLARVM
PATRONOS, FAVTORES
ET AMICOS
DEBITA OBSERVANTIA ET HVMANITATE
INVITAT
HIERONYMVVS FREYER,
PAEDAGOGII REGII INSPECTOR.

09 Bn 281

QVINOVSSELTATIS INVAEDAGGIO
REGIO DROCVLL VIKKA INTER COMMITIONES
VETIMA DE TEZOMANAE VIIIO
ET SIMVL PVBLCI EXAMINIS EODEM AC SE
QVEM DE AD HOR AM VSVS XII ET AB AD VI
CONTINVANDI INVAE FACIANT
AD QVAM SOLLEMNITATEM
SCHOLARVM
PATRONOS FAVTORES
ET AMICOS
DEBITA OBSERVANTIA ET HVMANITATE
INVITAT
HIERONYVS EBERH
FACIOGEMERUS

Ta saepe numero suum cuique pulchrum est et eo vsque rerum propriarum admiratio potest abripere hominem, vt quodam quasi merito accadat, si absurdus tandem et ridiculus cautiore videatur. Cogitare sic mecum his diebus coepi: quum acta eruditorum Lipsiensia (1) reuoluens in Ioannem Caramuelem, episcopum Vigleuanensem, inciderem. Notum est exiguae regionis nomen ex controuersia, quam de ea iam ab annis aliquot Austriaci et Sabaudus inter se habuerunt et quae nec dum sublata est, si famae publicisque litteris credimus. Ipse autem Caramuel vtrum Hispanus fuerit, an alio nomine appellandus, non definio: nam natus quidem est in regia eius gentis vrbe, quam Carpetanorum Mantuam dicunt; at Belga patre, et matre haud dubie Bohema, si non, vt aliis vocatur, Germana. Desiit inter homines esse iam anno saeculi superioris LXXXII: quum paullo ante illud non exiguae molis opus (2) publicasset, quod *de noua dialecto metaphysica* summo studio elaborauerat. Sollertissimus est et plane mirificus fingendorum vocabulorum artifex: omnemque mouet lapidem, vt ambigui et obscuri verborum, quibus metaphysici et theologi scholastici vtuntur, significatus distincte ac perspicue prodi possint et intelligi; nudaque adeo et aperta veritas palam ante omnium oculos poni. Hunc ad finem tritum illud et antiquum verbum *sum* a nouis quinque et inauditis huc vsque, *sam, sem, sym, som, sum*, distinguit: ita quidem, vt illud *esse* aliquid generatim; haec autem, *quo* res quaelibet *modo sit*, speciatim denotent. *Sam* enim essentiam rei significare fingitur: *sem* idem esse, quod existere: *sym* aeternitatem, vt vocat, simultaneam: *som* actum physicum: et *sum*

(X) 2

tan-

(1) Vid. annum 1683. p. 532. (2) Vigleuani anno 1681. fol.

tandem aliquam durationem habere. Ex his, quod tertium est, *sym* vocali græca scribendum putat, ne vulgato coniunctio *SIM* confundatur: *sum* autem, *sus*, *sut*, personam secundam ac tertiam variat; vt a noto illo *svm*, *es*, *est*, discernatur. Porro inflectere etiam noua hæc verba per modos omnes docet; ita, vt infinitiuus sit *sare*, *sere*, *syre*, *sore*, *sare*: immo tertiam passiuæ personam, vtpote solum ex hoc genere vsitatam, *satur*, *setur*, *sytur*, *sotur*, *sutur*, adiicit. Possẽm hic pluribus transitiuæ verba *samo*, *sẽmo*, *symo*, *somo*, *sumo*, a prioribus deriuata et cum aliis id communicantia, quod primitiuæ significat, recensere; item *saim*, *sẽim*, *sym*, *soim* et *suim*, quæ modum, quo res aliqua est, imperfectum iubentur designare: sed mitto hæc, et, quam immisericorditer misera participia torqueantur, ostendo. Nimirum ab *AMATVRVS* deriuatur nouum substantiuum *amaturitas*: ab *AMANDVS* *amanditas*. Et quemadmodum *amans* et *amatus* a tertia pluralis numeri *AMANT* deducit: ita *AMABANT* ex eius fictione *amabans* et *amabatus* progignit; *AMAUERVNT* *amaueruns* et *amauerutus*; *AMARVNT*, *amaruns* et *amarutus*; *AMAUERANT*, *amauerans* et *amaueratus*; *AMARANT*, *amarans* et *amaratus*; *AMENT*, *amens* et *ametis*; *AMARENT*, *amarens* et *amaretis*; *AMAUERINT*, *amauerins* et *amaueritus*; *AMARINT*, *amarins* et *amaritus*; *AMAVISSENT*, *amauissens* et *amauissetis*; *AMASSENT*, *amassens* et *amassettis*. O monstra participiorum! o vocabula nec visa Latinorum vlli, nec vniquam audita! Et tamen, non quod pueri in faba, inuenisse sibi reuerendissimus auctor videtur: maximoque metaphysicæ dialecto splendori futurum existimat, si illis aliquando vti liberet. Atque vt eo maiorem hæc omnia fidem et auctoritatem habeant, exemplis comprobare inuentiunculam adgreditur: iisque non profanis, sed sacris et ex ipso diuini codicis penore depromptis. Tale est, quod Matth. l, 19 legimus: ἰωσήφ δὲ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δικαιοῦν ὧν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβλήθη λαθρα ἀπολύσαι αὐτήν. Hæc vulgatus inter-

interpres ita reddit: *Ioseph autem, vir eius, quum esset iustus et nollet eam traducere; voluit occulte dimittere eam.* At metaphysica dialectus multo significantius hoc modo: *Ioseph autem, vir eius, effens iustus et non vellens eam traducere, cetera.* Idem euangelista sect. II, 9 de magis ita scribit: *οἱ δὲ δαδσωντες τὴ βασιλέως ἐπαρέυθησαν.* Et Ioannes de rebus a Seruatore nostro gestis libro exeunte: *ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλά, ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἃ τίνα εἰν γράφεται καθ' ἑν, ἕδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι πὰ γραφόμενα βιβλία.* Matthæum sic interpretatur dialectus noua: *Illi autem audiuißentes regem profecti sunt.* Ioannem vero his verbis: *Sunt autem et alia multa, quæcumque fecit ipse Iesus; quæ si scriberentur singillatim, ipsum arbitror mundum non posse capere libros scriberetos.* En flosculos, mi lector: et metaphysici ingenii subtilitatem! Quid est, si hæc non *τεχνοναμία* est? *Λεωτότατ* Quidem iste liber inscribitur, quo hæc et alia huius farinae exponit pluribus: neque tamen propterea adeo inconueniens Cl. Reimmanni (3) lusus videtur, dubitantis, vtrum *subtilissimus* vocabulo latino; an sermone nostro *das allerläppischste* interpretandus sit. Sed hoc vnum tantummodo ex multis est, non vnicum istius vanitatis dicam an absurditatis genus, in quam nimio nostrarum rerum studio possumus coniectari. Plura collegisse audio iuuenes quosdam eximios et disciplinæ nostræ adhuc alumnos: iisque sermonibus pro virili inferuisse, quibus vltimum apud nos scholasticæ diligentiae specimen edituri sunt; et gratum simul animum, vt mos et æquum est, iis declaraturi, quorum præceptis et inter quos huc vsque profecerunt. Quinque autem sunt iique omnes studiorum academicorum haud indigni candidati, qui in absurdum hoc *τεχνοναμίας* vitium considerationem intenderunt: illos quodam modo imitati, a quibus ante annum et pari numero et occasione simili non minus fugienda et ex eodem *Φιλαντίας* fonte manans *παρειδομαία* vituperata est. Argumentum et materiam subministravit historiæ litterariæ tractatio: vtpote in qua per annum superiorem

(3) Hist. lit. Germ. sect. 3. part. 2. p. 54

versati variis exemplis didicerunt, quam cæcus amor sui sit et
 quam facile possit fieri, vt in propriis æstimandis praua quadam
 animi propensione corrupti alucinemur. Venit autem hoc lo-
 co in mentem mihi egregium illud et salutare consilium De-
 meæ apud comicum (4): *qui inspicere, tamquam in speculum, in
 vitas omnium iubet filium atque ex aliis exemplum sibi sumere.* Et
 quam velim, idem hoc iuuenes nostri semper cogitent: creden-
 tes, esse id quidem præcipue in cognitione rerum salubre ac
 frugiferum, omnis exempli documenta in illustri posita monu-
 mento intueri; sed tum demum, si et sibi inde suæque vitæ, et
 quod vitent et quod imitentur, capiant. Verum de argumento
 satis: nunc quomodo inter se distribuerint operam, adiungo.
 Nimirum IUSTINVS TOBIAS *Töllner*/Panisio-Lipſiensis, *de ipsa
 texeque eiusque signis* dicturus est. *Cassas* autem vitii IOAN-
 NES EDWARDVS *Ketter*, Smyrnenſis Asiaticus, carmine heroico:
et damna inde manantia FRIDERICVS WILHELMVS, Liber Baro
von Hertzberg/oratione germanica indicabit. Tum, *qua ratio-
 ne possumus mederi huic malo et ab eo magis magisque liberari,* lati-
 na proſa ostender *Gotthilf* AVGVSTVS *Grandt*/Halensis Mag-
 deburgicus: quem tandem IOANNES CONRADVS *Pommer*/Ve-
 netus, sequetur, *ad sobrie tractandum sapientiæ studium* carmi-
 ne germanico *modeste excitaturus condiscipulos*; et cum suo tum
commilitonum abeuntium nomine gratias, quibus debentur, acturus.
 Facient id cras ante meridiem: quemadmodum dies reliquus
 cum inſequenti ceterorum alumnorum aut probabit indu-
 ſtriam; aut, quod facile accidere nonnullis poteſt, negligenti-
 am redarguet. Igitur et ego, quod mearum in hac re par-
 tium eſt, facio: et ſcholæſtica institutionis PATRONOS, FAV-
 TORES ET AMICOS, vt honorifica præſentia et auctoritate ſua
 cœtum noſtrum beneuole excitent, breuibus quidem verbis,
 at multa obſeruantia rogo. Abituris autem diſcipulis felicis-
 ſimos ſtudioꝝ progreſſus maximaque et doctri-næ et virtu-
 tum incrementa ex animo apprecor. P. P. in Pædagogio Re-
 gio Glauchenſi ad Halam Magdeburgicam vii Cal. April.
 A. O. R. MDCCC XIII. CON-

(4) Ter. Adelph. act. 3. ſc. 3. v. 62.

CONSPECTVS AC SERIES EXAMINIS.

DIE XXVI MARTII AB HORA VII MATVTINA AD XII MERIDIANAM

1. Selectæ classis discipuli per annum superiorem integrum in latinitatis, theologiæ thetico-hermeneutica, philosophiæ instrumentalis et practicæ studiofilique germanici et latini quotidianis exercitiis versati, prodibunt responsuri ad quæstiones ex his disciplinis proponendas.
2. Hoc facto iidem vltimum VALE Pædagogio Regio illis sermonibus dicent, quorum argumentum ipso programme iam relatum est.

AB HORA II POMERIDIANA AD VI VESPERTINAM SEQVETVR

1. Classis theologica III.	6. Latina I.
2. Latina V.	7. Hebræa.
3. Latina III.	8. Oratoria germanica.
4. Latina III.	9. Logica.
5. Latina II.	10. Anatomica.

DIE XXVII MARTII AB HORA VII MATVTINA AD XII MERIDIANAM

1. Theologica II.	6. Gallica I.
2. Græca III.	7. Geographica.
3. Græca II.	8. Arithmetica.
4. Græca I.	9. Historica.
5. Gallica II.	10. Mathematica.

AB HORA II POMERIDIANA AD VI VESPERTINAM

1. Theologica I.	9. Præparatio arithmetica I.
2. Oratoria latina.	10. Præparatio geographica.
3. Poetica latina II.	11. Præparatio historica.
4. Poetica latina I.	12. Præparatio geometrica.
5. Præparatio hebræa.	13. Præparatio astronomica.
6. Præparatio arithmetica III.	14. Repetitio historica.
7. Præparatio arithmetica III.	15. Repetitio geographico-litteraria.
8. Præparatio arithmetica II.	16. Physica experimentalis.

ORA-

ORATIONES EXAMINI INTERSE- RENDÆ.

I. LATINÆ QUATTOR sunt:

1. *De scholarum necessitate* dicet Reinhardus, Liber Baro von Gemmingen / Sueuus.
2. *De vane laudis et gloriæ contemptu* Ioannes Fridericus Boden / Calbensis Magdeburgicus.
3. *De munimentis contra fortune tela* Ludouicus Alexander Kauffmann / Schwarzburgicus.
4. *De grata veris tempestate* Laurentius Fridericus von Broreich / Eques Pomeranus, carmine trochaico.

II. GRÆCA VNA, qua Francorum in litteras græcas merita exponet Philippus Antonius Rietz / Coburgo-Francus.

III. GERMANICA VNA, eaque ad numeros poeticos adstricta, qua de libris sordidis non legendis ager Fridericus Wilhelmus Habersack / Suerinensis Meklenburgicus.

III. GALLICA VNA, quam de vitis iuuentutis, sapientiæ impedimentis, habebit Georgius Henricus von Holsendorf / Eques Vkeromarchicus.

Tandem finito quolibet examinis publici penso debitas auditorum beneuolentiæ gratias breuissimo sermone agent

1. *Sebastianus Christophorus von Holsendorf* / Eques Vkeromarchicus.
2. *Iacobus Samuel Schmid* / Erfordiensis Thuringus.
3. *Otto Ioachim von Wettberg* / Eques Liouus.

ORA

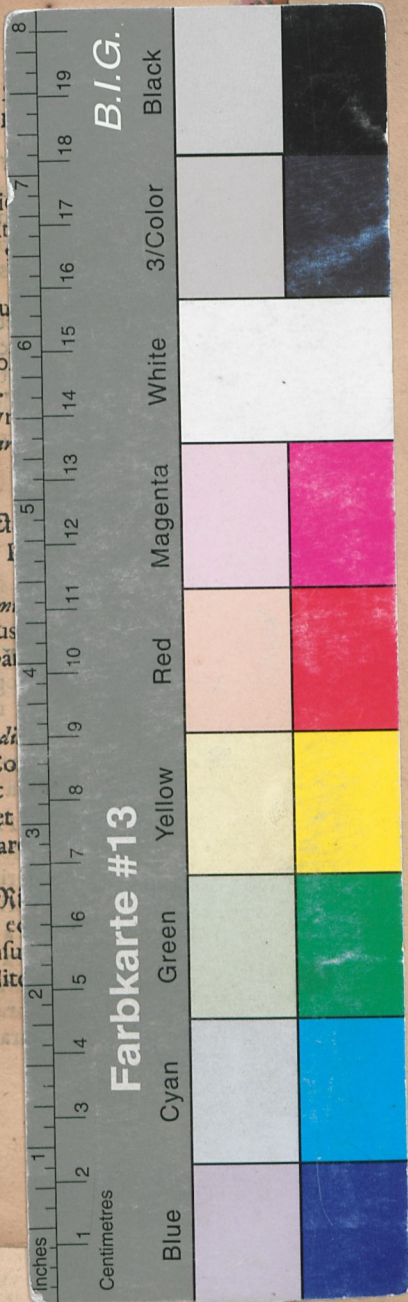
Pon Yb 3716
4°

sb.

vd18

Q. D. B. V.
DIE XXVI MARTII HORA VIII
QVINQVE SELECTAE CLASSIS IN PAEDAGOGIO
REGIO DISCIPVLI VERBA INTER COMMILITONES
VLTIMA DE TEXNOMANIAꝰ VITIO
ET SIMVL PVBLICI EXAMINIS EODEM AC SE-
QVENTI DIE AD HORAM VSQVE XII ET A II AD VI
CONTINVANDI INITIVM FACIENT.
AD QVAM SOLLEMNITATEM
SCHOLARVM
PATRONOS, FAVTORES
ET AMICOS
DEBITA OBSERVANTIA ET HVMANITATE
INVITAT
HIERONYMVS FREYER,
PAEDAGOGII REGII INSPECTOR.

09 Bm 281